

Univerzitet u Nišu - Centar za kognitivne nauke
University of Niš - Center for Cognitive Sciences

Current Trends in Cognitive Sciences IV

3. i 4. decembar 2019. godine, od 9.00 do 13.00

Univerzitet u Nišu, svečana sala

RAZVOJ PRAGMATIČKIH SPOSOBNOSTI KOD DECE

DR MIRJANA MIRIĆ

Naučni saradnik Balkanološkog instituta SANU, Beograd

U uvodnom delu seminara daćemo pregled faza tipičnog jezičkog razvoja kod dece i predstaviti neke od metoda istraživanja razvoja po jezičkim nivoima (fonološki, morfološki, sintaksički, semantički i pragmatički). Uvešćemo neke od osnovnih pojmoveva i koncepta usvajanja jezika, kao što su kritični period, logički problem usvajanja jezika, urođenost i učenje i sl.

Centralni deo seminara posvećen je razvoju jednog od oblika pragmatičkog zaključivanja – skalarnim implikaturama (SI), koje nastaju u interpretaciji iskaza koji sadrže neku od skalarnih reči (na primer, kvantifikator neki ili rastavni veznik ili). Skalarne reči dvostrane su između logičke interpretacije (neki = neki, a možda i svi; A ili B = A ili B, a možda i oba) i skalarne interpretacije (neki = neki, ali ne svi; A ili B = ili A ili B, ali ne oba), a osnovno teorijsko pitanje je koja je od dve interpretacije osnovna i prva dostupna. Prethodne studije razvoja SI pokazale su da deca predškolskog uzrasta ne umeju da izvedu SI u podjednakoj meri kao odrasli, ostajući na nivou logičkog značenja. Dobijena razvojna asimetrija pripisuje se različitim faktorima, koje ćemo u predavanju diskutovati: a) kašnjenje u pragmatičkom razvoju (Noveck 2001), b) tolerantnost na odstupanja od pragmatičkih pravila (Katsos & Bishop 2011), v) ograničeni kapaciteti kognitivne obrade (Chierchia et al. 2001, Reinhart 2006), g) ograničenja radne memorije (Barner, Brooks & Bale 2011), d) ograničenja leksikona (Guasti et al. 2005).

Osim osnovnih teorijskih pristupa fenomenu SI, grupisanih u pragmatički i gramatički orijentisane teorije, izložićemo i nacrt i rezultate razvojnih eksperimenata rađenih u okviru istraživanja SI. U ovom delu seminara fokusiraćemo se na probleme i nedostatke u izradi eksperimenata namenjenih ispitivanju pragmatičkog razvoja kod dece, a potom i na obradu rezultata istraživanja usvajanja SI u srpskom jeziku kod dece uzrasta 5, 7 i 9 godina.